

Lappari-elinkeino - hanke

Lapinlehmään perustuvan erikoistumisen
mahdollisuudet osana pohjoisia
elinkeinoja

1.8.2020-30.6.2023

Päivi Soppela & Anne Tuomivaara
Arktinen keskus, Lapin yliopisto

ARKTINEN KESKUS
Lapin yliopisto

LUONNONVARAKESKUS

Vipuvoimaa

EU:lta
2014-2020

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto

Kiinnostus alkuperäisrotuihin

- Kiinnostus alkuperäisrotuihin lisääntynyt niihin liittyvän perinteisen tiedon ja kulttuuriperinnön takia
- Ihmisten ja eläinten yhteinen historia, suhde ja vuorovaikutus
- Sopeutuminen paikallisiin olosuhteisiin, arvokkaat ominaisuudet ← lajikato, geenivarojen köyhtyminen, ilmastonmuutos
- Pohjoisia alkuperäisrotuja tutkittu vähän, lapinlehmään liittyvää tutkimusta niukasti

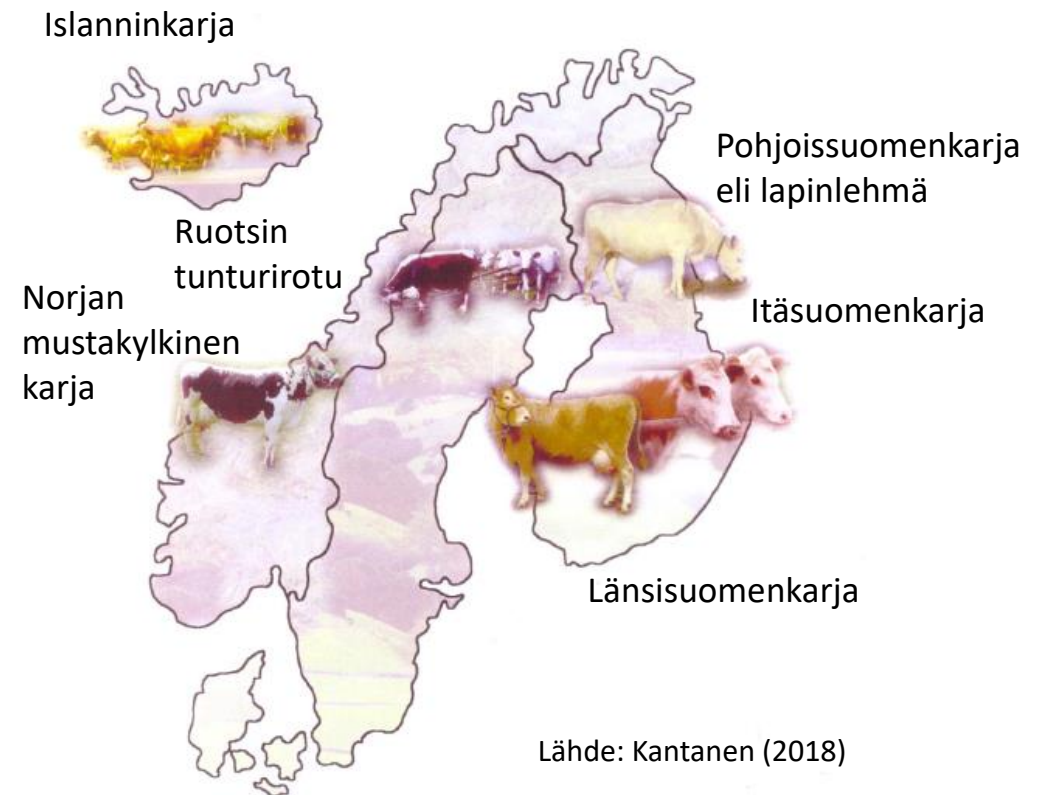
Alkuperäiset nautarodut

ARKTINEN KESKUS
Lapin yliopisto

- Paikallisia nautarotuja, jotka määritetään ominaisuuksiltaan omiksi populaatioiksi (897 koko maailmassa, uhanalaisia 135)
- Pitkä sopeutumishistoria paikallisiin olosuhteisiin
- Luonnonvalinta ja ihmisten suorittama jalostus muokanneet ominaisuuksia
- Lapinlehmä eli pohjoissuomenkarja yksi kolmesta suomenkarjarodusta – paikallisia jonkinasteisia rotuja noin 2000 vuotta?

Pohjois-Skandinavian alkuperäisrotuja

Lapinlehmä on uhanalainen

- Yleisin lehmärotu Lapissa ennen sotia
- **Uhanalainen rotu** – alimmillaan 1970-luvulla
- Nykyään noin 850 lisääntyvää naarasyksilöä, koko populaatio noin 2000 (uhanalaisuuden raja <1000)
- Lapinlehmillä suojelukarja ja ohjelmat, myös tavalliset tilat

Kuva: Lapin
maakuntamuseo

Aiemmat hankkeet

- **Arktinen arkki: Ihmisten ja eläinten sopeutuminen arktiseen ympäristöön: Luonnon ja kansan suorittama valinta** (2015-2018)
 - Yhteinen kehityshistoria ja sopeutuminen, geenivarat, kulttuuriperintö, paikallinen ja perinteinen tieto
 - Arktinen keskus; vanhan polven lapinlehmän kasvattajien haastatteluja; Luonnonvarakeskus; lapinlehmän genetiikka
- **Lappari: Pohjoissuomenkarjan maidon omaleimaisuuden hyödyntäminen** (2017-2018)
 - Kartoitus: lapinlehmien määrä, kasvattajat, tilat, maidontuotannon potentiaali, koulutuksen tarpeet
- **Lapparikoulu: Lapinlehmän maito markkinoille** (2018-2019)
 - Tilallisten ja jatkojalostajien verkostointi ja koulutus

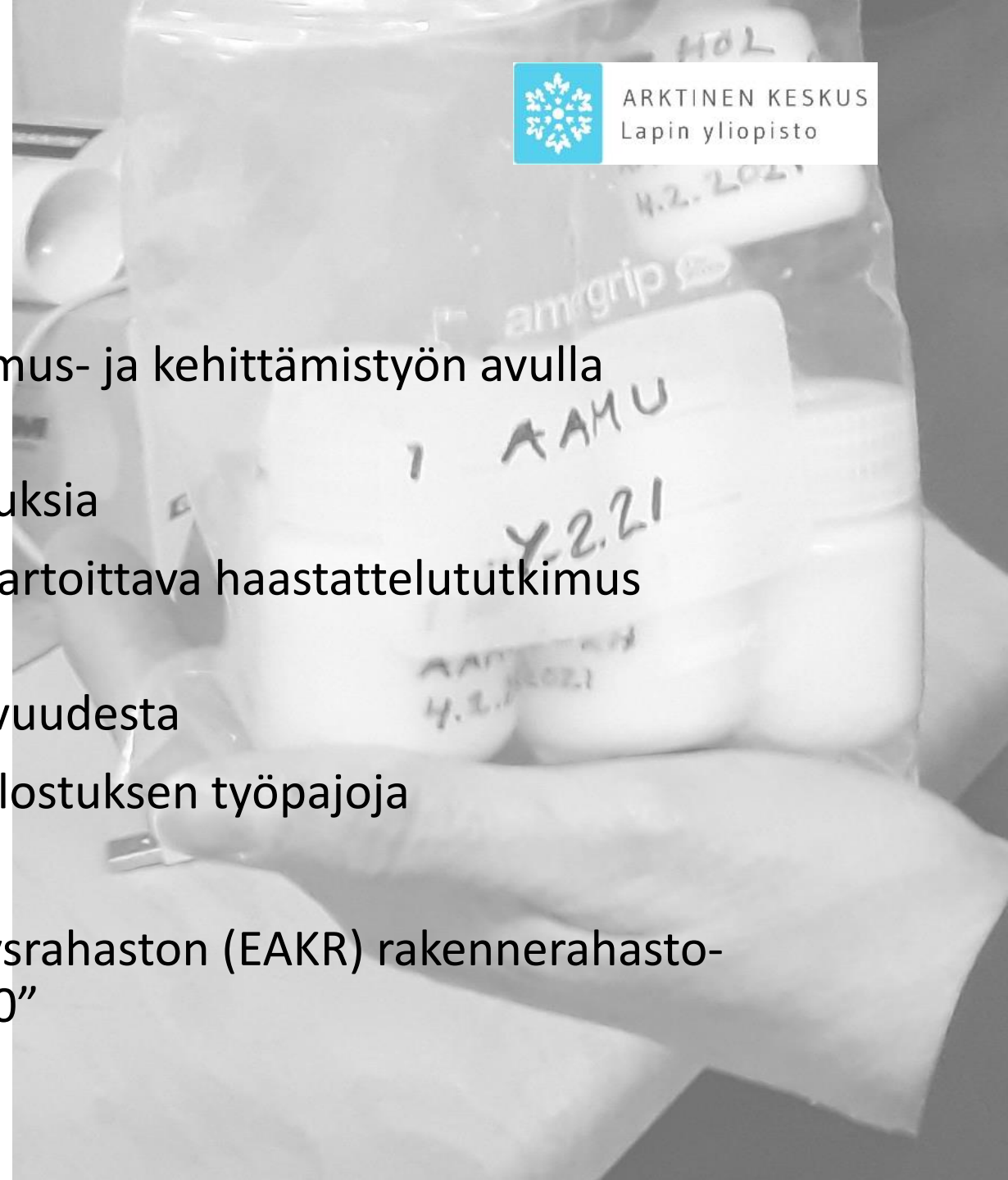

Lappari elinkeino - hanke tavoitteet

- edistää maaseutuyrittäjyyteen liittyvän tutkimus- ja kehittämistyön avulla lapinlehmään erikoistuvaa liiketoimintaa
- tutkia lapinlehmän maidon ja lihan ominaisuuksia
- tehdä lapinlehmän kasvattamisen nykytilaa kartoittava haastattelututkimus lapinlehmän omistajien keskuudessa
- tehdä laskelmia lapinlehmän pidon kannattavuudesta
- järjestää lapinlehmän maidon ja lihan jatkojalostuksen työpajoja
- hanketta on rahoittanut Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) rakennerahasto-ohjelma ”Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020”

ARKTINEN KESKUS
Lapin yliopisto

Työpaketit

- TP 1: lapinlehmän maidon ja lihan erityisominaisuudet (vastuutaho Luke)
- TP 2: lapinlehmän maidon ja lihan jatkojalostus, tuotekehitys, jalosteiden hinnanmuodostus ja tuotannon kannattavuus (vastuutaho Ammattiopisto Lappia)
- TP 3: lapinlehmärodun erityisyys, lapinlehmän kasvattajien kokemusperäinen tieto ja rodun tunnettuuden lisääminen (vastuutaho LY, Arktinen keskus)
- TP 4: hallinto, viestintä ja koordinointi (vastuutaho LY Arktinen keskus)

Työpakettien toimenpiteet

TP 1: lapinlehmän maidon ja lihan erityisominaisuudet – *Luonnonvarakeskus*

- lapinlehmän maidon rasvahappokoostumuksen erot verrattuna valtarotuihin (ayrshire, holstein)
- lapinlehmän heraproteiinien peruskartoitus ja A2 -maidon kirjallisuuskatsaus
- lapinlehmän lihan ominaisuudet verrattuna valtarotuihin (holstein)

Työpakettien toimenpiteet

TP 2: lapinlehmän maidon ja lihan jatkojalostus, tuotekehitys, jalosteiden hinnanmuodostus ja tuotannon kannattavuus

Ammattiopisto Lappia

- lapinlehmien maidon jatkojalostus ja prosessointiominaisuudet
- lapinlehmän lihan käsittely ja jatkojalostus
- lapinlehmän maidon jatkojalosteiden hinnanmuodostus

Työpakettien toimenpiteet

TP 3: lapinlehmärodun erityisyys, lapinlehmän kasvattajien kokemuseräinen tieto ja rodun tunnettuuden lisääminen

Arktinen keskus, Lapin yliopisto

- lapinlehmän erityisyys ja kasvattajien kokemukset (haastattelututkimus)
- lapinlehmärodun tunnettuuden lisääminen sidosryhmien ja suuren yleisön keskuudessa
- opintomatka Ruotsiin

Työpakettien toimenpiteet

TP 4: hallinto ja viestintä

Arktinen keskus, Lapin yliopisto

- hankkeen hallinnointi
- hankkeessa tehdystä työstä viestiminen
- osatoteuttajien ja työpakettien aikataulujen ja toiminnan koordinointi
- taloushallinto

Kiitos!

<https://www.arcticcentre.org/FI/Lappari/Etusivu>